Revija za kriminalistiko in kriminologijo / Ljubljana 73 / 2022 / 2, 87–106

Kaznovanje spolne kriminalitete v Sloveniji[1]

Mojca M. Plesničar,[2] Aleksej Jankovič,[3] Lora Briški[4]

Prispevek analizira kaznovalno politiko pri spolni kriminaliteti v Sloveniji. Avtorji analizirajo kaznovanje za štiri temeljna kazniva dejanja: posilstvo, spolno nasilje, spolno zlorabo slabotne osebe in spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let. Analizo opravijo na normativni in praktični ravni. Na normativni ravni preverijo zakonske kaznovalne razpone ter obravnavana kazniva dejanja umestijo v sistem kaznovanja v Sloveniji upoštevaje tudi spremembe, ki jih je uvedla novela KZ–1H (2021). Na praktični ravni s pomočjo podatkov Statističnega urada Republike Slovenije o obsojenih polnoletnih osebah v obdobju 2014–2020 preverijo, kakšne sankcije izrekajo sodišča ter kakšni so trendi v obravnavanem obdobju. Pri tem ugotavljajo, da z izjemo kaznivega dejanja posilstva večji delež sankcij predstavljajo pogojne obsodbe in da tudi v primerih, ko so izrečene zaporne kazni, te ne presegajo spodnje tretjine kaznovalnega okvirja. Tudi pri tistih modalitetah kaznivih dejanj, kjer je zakonodajalec z zvišanjem specialnega minimuma predvidel izključitev pogojne obsodbe, sodišča v praksi prek instituta omilitve izrekajo tudi te. Tak pristop je skladen s siceršnjo blago kaznovalno politiko v Sloveniji, a kaže na velik razkorak med normativnimi rešitvami in tem, kar se dogaja v praksi.

Ključne besede: spolna kriminaliteta, kaznovanje, kaznovalna politika, kazen

UDK: 343.8:343.541

1 Uvod

Tako pri nas kot tudi v tujini se vse glasneje opozarja na zlorabe v spolnosti v različnih družbenih okoljih in situacijah. Predvsem po zaslugi gibanja #MeToo z različnimi lokalnimi različicami so na površje priplavali (že stari) pomisleki o tem, da so spolni odnosi med udeleženci, ki so si neenaki v moči, lahko normativno problematični (Kanduč, 2020). Ti pomisleki so v mnogih državah prerastli v reforme kazenskega prava, ki so redefinirale polje prepovedanega na področju spolnosti. Ob snovanju reform so se odpirala tudi vprašanja o kaznovanju storilcev spolnih kaznivih dejanj: postavljala so se tako v zvezi z novimi kot tudi obstoječimi inkriminacijami. Namero po spreminjanju kaznovalnih razponov za spolna kazniva dejanja smo v času spreminjanja zakonodaje zaznali tudi v Sloveniji: eden od predlogov novele KZ–1H je predvideval tudi povišanje kazenskih sankcij za kaznivi dejanji spolnega nasilja in posilstva (Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika, 2019), a so oblikovalci predloga kasneje to namero opustili.

V luči spoznanj, da v zadnjem času prihaja do pomembnih sprememb na področju obravnave spolne kriminalitete in da so kazenske sankcije v družbi navadno najvidnejši del kazenskopravnega sistema, se zdi kaznovanje storilcev spolnih kaznivih dejanj pomembno praktično, pa tudi znanstveno vprašanje. Gre za temo, ki ji je bilo v slovenskem znanstvenem prostoru – za razliko od kazenskopravnih vidikov obravnave spolne kriminalitete (Korošec, 2008) – doslej posvečene le malo pozornosti (Plesničar in Jankovič, 2022).

V prispevku bomo predstavili kaznovanje štirih temeljnih kaznivih dejanj s področja spolne kriminalitete iz slovenskega kazenskega zakonika (KZ–1, 2012): posilstva (170. člen), spolnega nasilja (171. člen), spolne zlorabe slabotne osebe (172. člen) in spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let (173. člen). Vsa štiri kazniva dejanja bomo z vidika kaznovanja analizirali tako na normativni kot na praktični ravni ter naposled ocenili, ali med normativnim in dejanskim (sodno prakso) obstaja razkorak in ali se obseg tega razkoraka med posameznimi spolnimi kaznivimi dejanji razlikuje.

---

[1] Članek je nastal v okviru ciljnega raziskovalnega projekta Kaznovalna politika pri spolni kriminaliteti, V5–2115, ki ga financirata ARRS in Ministrstvo za pravosodje.

[2] Dr. Mojca M. Plesničar, docentka za kriminologijo in kazensko pravo, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Univerza v Ljubljani, Slovenija. E–pošta: mojca.plesnicar@pf.uni–lj.si

[3] Aleksej Jankovič, asistent, Inštitut za kriminologijo pri Pravni Fakulteti v Ljubljani, Univerza v Ljubljani, Slovenija. E–pošta: jankovic.aleksej@gmail.com

[4] Lora Briški, mlada raziskovalka, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, doktorska študentka, Pravna Fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija. E–pošta: lora.briski@pf.uni–lj.si

2 Teoretična izhodišča

2.1 Kaznovanje skozi proces individualizacije kazenske sankcije

Pri preučevanju kaznovanja je pomembno razlikovanje med normativnimi (zagroženimi) in dejanskimi (izrečenimi in izvršenimi) kazenskimi sankcijami. Delitev je posledica večfaznega procesa kaznovanja, v katerem znotraj posameznih faz individualizacije na kaznovanje vplivajo različni dejavniki.

Individualizacija kazenske sankcije pomeni prilagoditev kazenske sankcije nevarnosti konkretnega kaznivega dejanja in storilčevi osebnosti na način, na katerega bodo v največji meri zasledovani nameni kazenskih sankcij. Proces individualizacije kazenske sankcije poteka skozi tri faze: zakonodajno, sodno in penitenciarno oz. administrativno (Bavcon, Šelih, Korošec, Amrož in Filipčič, 2013; Plesničar, 2013b).

Na zakonodajni ravni zakonodajalec postavi izhodišče za kaznovanje tako, da posameznim inkriminacijam določi ustrezne kaznovalne okvire. Celokupnost posameznih sankcijskih okvirjev vzpostavlja hierarhijo med kaznivimi dejanji oz. vrednotami, ki jih ščiti kazensko pravo. Čeprav kazensko pravo na splošno ščiti najpomembnejše vrednote v družbi, so med temi vrednotami kvalitativne razlike. Ko so ogrožene najpomembnejše, zakonodajalec zagrozi z najstrožjimi sankcijami (Ashworth, 2015). V idealnem sistemu se tako hierarhije temeljnih vrednot pravnega sistema zrcalijo v zagroženih kaznih.

Na sodni ravni kaznovanja sodišče znotraj predvidenega razpona na zakonski ravni izbere ustrezno konkretno sankcijo. V kontinentalnih pravnih sistemih, kjer so predpisane kazni običajno določene v razponu, sodišče skozi konkretizacijo sankcije za konkretno kaznivo dejanje obenem to kaznivo dejanje tudi umesti v razpon z inkriminacijo prepovedanih ravnanj (Plesničar, 2013a). To pomeni, da z izbrano sankcijo sodišče sporoča, kako hudo je kaznivo dejanje oz. kako velika je njegova teža v primerjavi z drugimi istovrstnimi kaznivimi dejanji. Poleg tega mora sodišče kot enakovreden faktor upoštevati še stopnjo storilčeve krivde ter vse ostale okoliščine, za katere zakon predpisuje, da smejo ali morajo vplivati na izrečeno sankcijo.

Zaključno fazo kaznovanja predstavlja penitenciarna oziroma administrativna individualizacija. Pomeni izvrševanje kazni po pravnomočnosti kazenske obsodbe, izvaja pa jo izvršilna veja oblasti na podlagi možnosti, ki jih je predvidel zakonodajalec, udejanjilo pa jih je sodišče. V tej fazi se izrečena sankcija prilagaja posebnostim storilca, primera in okoliščinam, ki se v tej fazi pojavljajo (npr. vprašanje umestitve v režim prestajanja kazni zapora, vprašanje prostih izhodov ipd.), pogosto pa je prav ta faza ključna za dejansko uresničitev namena kaznovanja.

Prav za spolna kazniva dejanja je v zadnjem obdobju značilno, da se s penitenciarno fazo kaznovanje nujno ne zaključi, kot je to veljalo do nedavnega. Če je bilo v preteklosti značilno, da so bili storilci (spolnih) kaznivih dejanj po prestani kazni pogosto deležni neformalnega kaznovanja (npr. izogibanje zaradi stigme ipd.), danes velja, da se v obdobje po uradno prestani kazni širijo tudi elementi formalnega kaznovanja. Tako na primer postajajo vse bolj razširjeni npr. registri storilcev spolnih kaznivih dejanj, ki lahko pomembno omejujejo svobodo storilcev tudi po uradno prestani kazni (Plesničar in Briški, 2020).

Celota vseh treh faz predstavlja oblikovanje in udejanjanje kaznovalne politike, ki je lahko ali bi v idealnem sistemu morala biti pretehtana in delovati koherentno in skladno s temeljnimi družbenimi vrednotami, v praksi pa je pogosto reaktivna in partikularna, saj do njenega spreminjanja prihaja nesistematično in v zadnjem obdobju tudi politično motivirano (Flander in Meško, 2013; Pratt, 2007).

2.2 Trendi kaznovanja spolne kriminalitete

Spreminjanje kazenskopravne obravnave spolne kriminalitete ni posebnost trenutnih družbenih razmer, temveč je do sprememb prihajalo skozi celotno zgodovino. Skozi zgodovino so se spreminjale temeljne vrednote posameznih družb (tudi) v zvezi s spolnostjo, posledično pa tudi kazensko pravo, ki te vrednote varuje. Do posebej pomembnih sprememb spolnega kazenskega prava prihaja že od konca šestdesetih let prejšnjega stoletja. V ospredje kazenskopravnih dobrin spolnih kaznivih dejanj je stopila predvsem posameznikova spolna samoodločba (tudi spolna avtonomija) (Korošec, 2008), v družbi pa je opazen močan trend spolne liberalizacije (Compston, 2006). Spremenjeno družbeno dojemanje spolnosti neizbežno spremlja tudi preizpraševanje normativne ureditve spolnosti in spolnih kaznivih dejanj, pa tudi širše vrednosti spolne samoodločbe kot kazenskopravne dobrine.

Pri tem denimo prihaja do vprašanj, povezanih z redefiniranjem polja kaznivosti pri spolnih kaznivih dejanjih. V zadnjem času se na primer spolnim ravnanjem, storjenim s silo in grožnjo, v coni kaznivosti pridružujejo tudi spolna ravnanja, ki so storjena brez soglasja spolnega partnerja (Bajda et al., 2018).

Vzporedno s samo definicijo se spreminja tudi kaznovanje storilcev spolne kriminalitete. Prav spolna kazniva dejanja so namreč v trendu izrazitega povečevanja kaznovalne represije. Predvsem v ZDA je v desetletjih pred prehodom v novo tisočletje in po njem to eno od bolj izpostavljenih polj kazenskopravnega urejanja, pri katerem je bila ta represija še posebej izrazita – bodisi kot posledica moralne panike ali kot stranska posledica gibanj za zaščito žrtev (Ackerman, Sacks in

Greenberg, 2012; Hsieh, Hamilton in Zgoba, 2018; Rydberg, Cassidy in Socia, 2018)

Kaznovalni odziv na spolno kriminaliteto se je zaostroval na različne načine: z zaostrovanjem kaznovalnih razponov, kar se je dogajalo predvsem na področju spolne kriminalitete zoper otroke, pa tudi z uvajanjem dodatnih omejitev za storilce kaznivih dejanj, kot so npr. omejitve glede prebivališča storilcev po prestani kazni, registri storilcev spolnih kaznivih dejanj, uvedba medicinskih ukrepov, kot je kemična kastracija, in podobno (Ackerman et al., 2012; Reyes, 2003).

Pri tem avtorji opozarjajo, da se kaznovanje spolnih kaznivih dejanj pomembno razlikuje glede na to, ali je žrtev kaznivega dejanja odrasla oseba ali otrok. Spolna kazniva dejanja, izvršena zoper otroke, so kaznovana izrazito strožje tako na normativni kot tudi na dejanski ravni (Amirault in Beauregard, 2014). Po tovrstnih kaznivih dejanjih neredko prihaja do sprejema »reaktivne« zakonodaje, tj. zakonodaje, ki je sprejeta kot odziv na konkreten primer, čemur naj bi se kazensko pravo sicer izogibalo (Plesničar, 2014; Plesničar in Jankovič, 2022).

Tovrstni trendi in dinamika razvoja pa niso le del ameriške družbe, temveč so zaznavni tudi v evropskem prostoru. To gotovo velja za redefiniranje polja kaznivosti v smeri modela soglasja, kar je v preteklem desetletju storilo več evropskih držav (Greenfield, 2019), med zadnjimi npr. Danska in Španija, v letu 2021 tudi Slovenija.

Podobno pa velja tudi za raven kaznovanja, ki se zaostruje oz. je najmanj prizanesljivo prav v razmerju do storilcev kaznivih dejanj spolne kriminalitete, še posebej proti otrokom (Jehle et al., 2021; Xella, 2018; Zhu, 2021). Podobno velja za uvajanje registrov storilcev spolnih kaznivih dejanj (Thomas, 2010), kar je trend, ki mu je z zakonodajnimi spremembami leta 2008 sledila tudi Slovenija (Plesničar in Briški, 2020).

Tudi primeri reaktivne zakonodaje so iz naše bližnje okolice še sveži – t. i. Tijanin zakon, novela k srbskemu kazenskemu zaakoniku, ki je bila sprejeta leta 2019, je kontroverzno uvedla dosmrtni zapor brez možnosti pogojnega odpusta prav na podlagi primera ugrabitve in posilstva mladega dekleta, po katerem novela nosi ime (Kolaković–Bojović, 2021).

3 Metodologija

Pri analizi kaznovalne politike spolne kriminalitete smo se osredotočili na štiri temeljna spolna kazniva dejanja v slovenski ureditvi: (1) posilstvo po 170. členu KZ–1 (2012), (2) spolno nasilje po 171. členu KZ–1 (2012), (3) spolna zloraba slabotne osebe po 172. členu KZ–1 (2012), in (4) spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let po 173. členu KZ–1 (2012). Našteta kazniva dejanja smo izbrali zato, ker gre za temeljna kazniva dejanja, ki varujejo spolno samoodločbo, kaznovanje teh kaznivih dejanj je v javnosti posebej izpostavljeno, hkrati pa število obravnavanih primerov sestavlja dovolj obsežen vzorec za statistično analizo. Za potrebe analiziranja kaznovalne politike teh kaznivih dejanj smo uporabili dva vira podatkov.

Izhodiščno smo se oprli na normativni vir – torej Kazenski zakonik (KZ–1, 2012), v katerem smo preverili kaznovalne razpone. To smo storili tako za modalitete kaznivih dejanj pred novelo H Kazenskega zakonika (KZ–1H) (Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika [KZ–1H], 2021) kot tudi za modalitete po njenem sprejetju. Na tak način smo skušali umestiti obravnavana spolna kazniva dejanja v sistem kaznovanja v Sloveniji, ugotoviti, kaj za področje kaznovanja pomenijo spremembe definicij posilstva in spolnega nasilja, ki jih je uvedla novela KZ–1H, ter kritično ovrednotiti prejšnjo in sedanjo ureditev.

Na empirični ravni smo poskusili preveriti, kako se normativni okviri uporabljajo in udejanjajo v praksi. Zaradi kratkega časa veljavnosti novele KZ–1H sodne prakse ni mogoče preverjati za novo ureditev, nujno pa se zdi, da razumemo, kako je delovala (in v veliki meri verjetno tudi še bo delovala, saj kaznovalni razponi za »stare« inkriminacije ostajajo nespremenjeni) stara. Zato smo analizirali uradne podatke o kaznovanju, ki jih beleži Statistični urad Republike Slovenije (SURS, n. d.) za obdobje 2014–2020.

Pri analizi kaznovanja po naravi stvari obravnavamo zgolj tiste primere, ko so bili storilci spoznani za krive. Kljub temu se nam je zdelo pomembno prikazati tudi delež, ki ga izrečene sankcije predstavljajo glede na vse izdane odločbe sodišča. Čeprav ne gre za vprašanje kaznovanja samo po sebi, takšni podatki dodatno obarvajo sliko kaznovalne politike na področju spolnih kaznivih dejanj in so pomembni za izpeljavo širših zaključkov.

Ključni del analize predstavljajo podatki SURS o izrečenih kazenskih sankcijah zoper polnoletne storilce za obdobje 2014–2020. SURS sankcije razvršča v posamezne kategorije, pri zaporni kazni in pogojni obsodbi pa poleg kategorij sankcije umešča še v vnaprej določene kaznovalne razpone, ki so odvisni od pogostosti kaznovanja v posamezni višini. Ker je velika večina kazni pri nas izrečena na spodnjem robu kaznovalnega razpona, to pomeni, da strožje kazni, ki se izrekajo redkeje, umešča v skupne, izjemno velike razdelke. Četudi je to s statističnega vidika razumljivo, je vse prej kot koristno z vidika razumevanja dinamike kaznovanja na strožjem koncu kaznovalnega razpona. Kljub nekoliko okrnjeni možnosti razumeva-

nja pa pridobljeni podatki z nadaljnjo analizo omogočajo vsaj temeljni vpogled v dinamiko kaznovanja oziroma specifičnost izrečenih sankcij, poleg tega kaznovanje pri obravnavanih kaznivih dejanjih redko posega v najvišje predvidene kategorije.

V prispevku dinamiko in specifike kaznovanja pojasnjujemo z naslednjimi kategorijami, kot jih uporablja SURS (n. d.):

1. Zaporna kazen

a) Nepogojna: nad 10 let, nad 2 do 10 let, nad 1 do 2 leti, nad 6 mes. do 1 leta, nad 3 do 6 mes., nad 2 do 3 mes., nad 1 do 2 mes., do 30 dni

b) Pogojna: nad 1 do 2 leti, nad 6 mes. do 1 leta, nad 3 do 6 mes., nad 2 do 3 mes., nad 1 do 2 mes., do 30 dni

2. Denarna kazen: nepogojna, pogojna

3. Varnostni ukrep: Obvezno psihiatrično zdravljenje v zdravstvenem zavodu, Obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti, Odvzem predmetov, Prepoved določene gospodarske dejavnosti pravne osebe, Prepoved približevanja ali komuniciranja z žrtvijo

4. Sodni opomin

5. Kazen opuščena

Pogojna obsodba je v takšni razdelitvi sicer sistemsko neustrezno razvrščena pod zaporno kazen, vendar za sam pregled sankcij to ni usodno, saj je jasno razvidna ločnica med njima.

SURS sankcije pripisuje storilcem glede na glavno kaznivo dejanje. To pomeni, da je storilec morda lahko storil več kaznivih dejanj, za katera je bil kaznovan sočasno, a se zaradi statističnih razlogov enotna kazen pripiše v kategorijo najhujšega kaznivega dejanja.

V spodnjih prikazih spodnja meja (števka) kategorije v posamično kategorijo ni vključena, medtem ko zgornja je (npr. razpon 1–2 leti zajema kazni od več kot enega leta do vključno dveh let). Kriterij za razvrščanje sankcij pri pogojni obsodbi je dolžina določene dobe, preizkusna doba se ne beleži.

Kategorija »Varnostni ukrepi – skupaj« v nadaljevanju zajema tako primere, ko so bili varnostni ukrepi izrečeni poleg glavne sankcije, kot tudi tiste, ki so bili izrečeni samostojno, torej brez izreka kazni.

4 Kaznovalni razponi

4.1 Zakonski kaznovalni razponi pred novelo KZ–1H

V celotnem kaznovalnem razponu KZ–1 (2012), ki se razteza od splošnega minimuma 1 meseca do splošnega maksimuma 30 let (v izjemnih primerih pa dosmrtnega zapora), so spolna kazniva dejanja umeščena v spodnjo kaznovalno polovico. Iz grafa 1 je razvidno tudi, da so razponi pri posameznih kaznivih dejanjih izjemno veliki in obsegajo tudi deset in več let, poleg tega so razponi, z izjemo 172. člena (KZ–1, 2012) zelo podobni.

Takšno stanje za slovenski sistem in druge kontinentalne sisteme uokvirjanja kaznovanja ni nenavadno, saj posamezni členi praviloma zajemajo več modalitet kaznivih dejanj, široki časovni razponi pa omogočajo individualizacijo kazenske sankcije glede na okoliščine posameznega primera (Plesničar, 2013a).

Nekoliko natančnejšo sliko zato daje graf 2, ki pri kaznovalnih razponih upošteva modalitete kaznivih dejanj, kot se zrcalijo skozi odstavke posameznih členov.

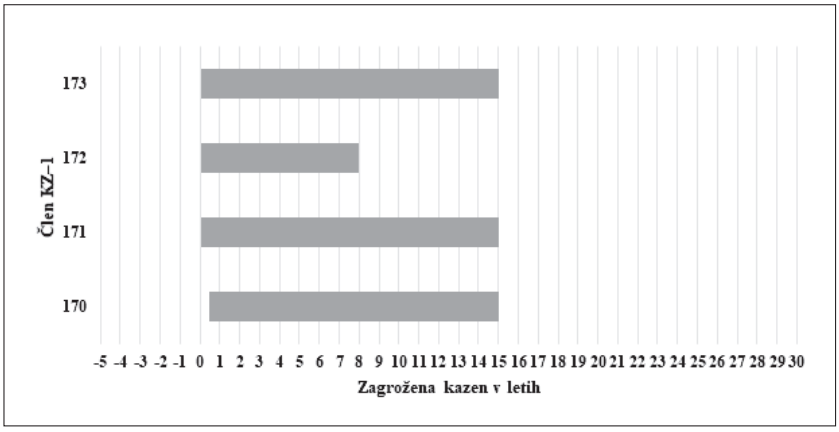

Graf 1: Zagrožene kazni za spolna kazniva dejanja po kaznivih dejanjih do novele KZ–1H (KZ–1, 2012)

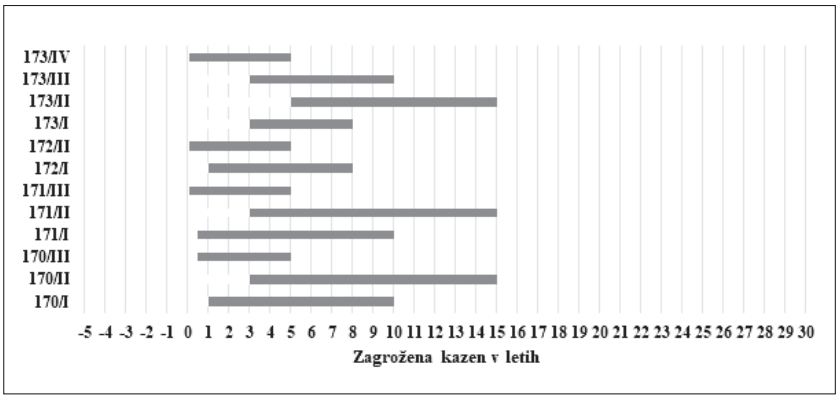

Graf 2: Zagrožene kazni za obravnavana kazniva dejanja po modalitetah do novele KZ–1H (KZ–1, 2012)

Tu je razčlenjenost večja in so jasneje vidne razlike med osnovnimi, privilegiranimi in kvalificiranimi oblikami kaznivih dejanj, ki se kažejo v postroženih oz. blažjih kaznovalnih okvirjih.

Obenem iz zgornjega grafa vidimo, da od drugih nekoliko odstopa kaznivo dejanje iz 173. člena, torej spolni napad na osebo, mlajšo od petnajst let. Kaznovalni minimum je v drugem odstavku tega člena, torej v njegovi kvalificirani obliki, postavljen pomembno višje od minimumov pri ostalih kaznivih dejanjih. Ta odmik sledi splošnim trendom (pogosto nesistemsko) strožje obravnave spolne kriminalitete, pri kateri so žrtve otroci (Amirault in Beauregard, 2014). Obenem predstavlja tudi eno od »kaznovalnih špic«, o katerih govori Korošec (2019), ko razpravlja o pomanjkljivi sistematiki normativnih kaznovalnih okvirjev pri nas.

Z zamikom izhodiščne točke na vertikalni osi na grafih 1 in 2 (ter 3 v nadaljevanju) smo želeli pokazati, da obstajajo v sistemu tudi od splošnega minimuma milejše sankcije. Pri zaporni kazni je minimum seveda tak, kot je predpisan, a sodišče sme in pogosto posega tudi po sankcijah, ki so od zaporne kazni milejše. S tem mislimo predvsem na pogojno obsodbo, ki je mogoča pri vseh osnovnih in privilegiranih oblikah kaznivih dejanj iz tega poglavja (2. odstavek 58. člena KZ–1, 2012), ne pa pri kvalificiranih oblikah kaznivih dejanj posilstva, spolnega nasilja ter pri kaznivem dejanju spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, razen, če bi bilo podano priznanje storilca v sporazumu ali na predobravnavnem naroku (5. odstavek 58. člena KZ–1, 2012).

Ta prikazana ureditev je tista, na kateri smo izdelali nadaljnje analize, saj je bila na njeni podlagi ustvarjena sodna praksa v obravnavanem obdobju.

4.2 Zakonski kaznovalni razponi po noveli KZ–1H

Z novelo KZ–1H (2021) in novimi inkriminacijami, ki jih je prinesla, se je nekoliko spremenila tudi kaznovalna slika na normativni ravni. Razprav o tem, kakšno naj bo kaznovanje za nove modalitete kaznivih dejanj in kako naj, če sploh, novela vpliva na kaznovanje za obstoječe modalitete, praktično ni bilo. V enem od začetnih predlogov novele so bili obstoječi razponi pomembno postroženi, a je v nadaljevanju zakonodajalec ohranil obstoječe kaznovalne razpone ter na novo oblikoval le razpone za nove inkriminacije (Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika, 2019).

Graf, ki bi prikazoval normativne kaznovalne razpone na ravni kaznivih dejanj v novi ureditvi, tako ostaja enak grafu 1 – skupni razponi se za posamezna kazniva dejanja niso spremenili. Razlike se pokažejo na ravni modalitet, kjer sta bili dodani dve novi obliki kaznivih dejanj posilstva in spolnega nasilja (prvi odstavek 170. in 171. člena KZ–1H, 2021). Ti dve novi modaliteti inkriminirata spolni odnos oz. spolna dejanja takrat, ko so storjena proti volji žrtve, a brez uporabe sile ali grožnje. Gre za novi temeljni obliki kaznivih dejanj posilstva in spolnega nasilja. Prejšnji temeljni obliki posilstva in spolnega nasilja, ki temeljita na uporabi sile (tretji odstavek 170. in 171. člena KZ–1H, 2021), sta v sedanji ureditvi postali kvalificirani obliki teh kaznivih dejanj (Ambrož, 2021).

Novi temeljni izvršitveni obliki sta z vidika kaznovanja umeščeni na raven doslej obstoječih privilegiranih oblik obeh kaznivih dejanj, ki temeljita na rabi grožnje. Ker gre za modaliteti, ki sta po resnosti kršitve gotovo manj intenzivni od dosedanjih osnovnih oblik, je takšna umestitev verjetno primerna. Obenem zakonodajalec na tak način odgovarja tistim kritikam, ki so ob uvajanju novega sistema opozarjale na rela-

tivizacijo resnosti posilstva in drugih spolnih kaznivih dejanj kot nasilnih kaznivih dejanj (Bajda et al., 2018). Očitno je, da različne modalitete obstajajo v sistemu že od prej in da prav s kaznovalnimi razponi pri različnih modalitetah zakonodajalec sporoča, katera oblika kaznivega dejanja je bolj zavržna oz. terja še intenzivnejše varstvo varovane dobrine – z grožnjo po hujši kazni.

čemer grafi ponazarjajo: 1) razmerje med izrečenimi zapornimi kaznimi, pogojnimi obsodbami in varnostnimi ukrepi, 2) trend gibanja omenjenih vrst sankcij med letoma 2014 in 2020 ter 3) dolžine zapornih kazni in določenih dob pri pogojnih obsodbah za posamično leto. Temu sledijo analize in komentarji izrečenih sankcij. Tovrsten prikaz je pripravljen za vsako kaznivo dejanje posebej.

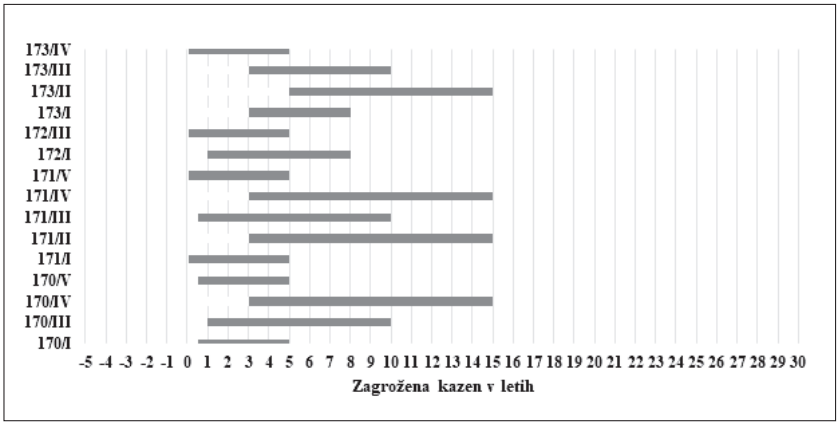

Graf 3: Zagrožene kazni za obravnavana kazniva dejanja po modalitetah po noveli KZ–1H (KZ–1H, 2021)

5 Rezultati

Prikaz statistik glede kaznovanja je strukturiran na naslednji način: uvodni predstavitvi in prikazu deleža, ki ga obsodilne sodbe predstavljajo glede na skupno izdane odločbe sodišč (uspešnost obtoževanja), sledi predstavitev podatkov, ki zajemajo izrečene sankcije za vsa štiri preučevana kazniva dejanja. Podatki so predstavljeni numerično in grafično, pri

5.1 Delež obsodilnih sodb

Tabela 1 prikazuje delež obsodilnih sodb glede na vse izdane odločbe sodišč – tako po posamičnih obravnavanih členih kot v vsoti. Gre torej za podatke o uspešnosti obtožbe, odstotek v tabeli pa predstavlja delež primerov, ki so se na sodišču končali z obsodilno sodbo.

Tabela 1: Delež obsodilnih sodb 2014–2019 (SURS, n. d.)

KD – člen	170. KZ–1 Posilstvo	171. KZ–1 Spolno nasilje	172. KZ–1 Spolna zloraba slabotne osebe	173. KZ–1 Spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let	Σ
Odločba sodišča	162	115	65	405	747
Spoznan za krivega	73	79	33	233	418
Delež obsodilnih sodb	45 %	69 %	51 %	58 %	56 %

Vidimo, da ta delež v povprečju dosega vrednost okoli polovice vseh izdanih odločb. Kljub temu v primeru kaznivega dejanja spolnega nasilja po 171. členu KZ–1 vidimo precejšnje odstopanje – delež obsodilnih sodb je tu najvišji in predstavlja 69 odstotkov vseh izdanih odločb. Najnižji je ta delež pri najhujšem izmed obravnavanih kaznivih dejanj – pri posilstvu znaša le 45 odstotkov.

Delež obsodilnih sodb ni neposredno zvezan s kaznovalno politiko, saj je odvisen od številnih dejavnikov, ki niso povezani s kaznovanjem. Vendar pa se zdi pomemben tudi v tem kontekstu, saj v širšem smislu kaže na verjetnost kaznovanja in na oženje kaznovalnega lija oz. enega izmed zadnjih jezov pri obravnavanju kriminalitete. Lij oz. jezovi sta v kriminologiji ustaljeni prispodobi, s katerimi ponazarjamo, kako se od celotne kriminalitete preko kazenskega postopka (skozi ovadbe, obtožbe, obsodbe itd.) manjša število primerov, ki preidejo na naslednjo stopnjo (Šelih, 2015). Za spolno kriminaliteto je tovrstno oženje značilno še bolj kot za ostala polja kriminalitete, saj je tu temno polje kriminalitete izjemno veliko (Jehle, 2012).

5.2 Dinamika kaznovanja za vsa obravnavana kazniva dejanja skupaj

Tabela 2 prikazuje vsoto vseh izrečenih sankcij za prej omenjena kazniva dejanja v obravnavanem obdobju in strnjeno prikaže trend izrekanja posamičnih vrst sankcij.

Na časovni premici znotraj omenjenega obdobja je trend izrekanja kazni padajoč – število izrečenih sankcij se relativno enakomerno znižuje iz leta v letu. Gotovo je najbolj zaznaven velik padec v številu izrečenih sankcij v letu 2020. Ta anomalija najverjetneje ni posledica manjšega števila izvršenih kaznivih dejanj, temveč gre odstopanje pripisati drugim dejavnikom, predvsem dejstvu, da sodišča zaradi epidemije covida–19 v določenih obdobjih v tem letu niso obratovala. A pomembnejši trend upadanja števila sankcij (in obsodb) se je pričel že s prvim letom v našem nizu in zgolj nadaljeval v naslednjih letih. Pri tem ne gre za pomembnejša odstopanja pri uspešnosti obtoževanja, temveč splošen upad števila primerov, ki so jih obravala kazenska sodišča.

Z vidika teže, torej dolžine izrečenih kazni, vidimo, da je večina zapornih kazni določena v dolžini med šest mesecev in deset let. Predvsem druga kategorija, tista med 2 in 10 leti, zajema zelo širok razpon kazni in je z vidika naše analize nehvaležna, saj je nemogoče razbrati kazni s spodnjega ali zgornjega roba tega razpona. Glede na dosedanje temeljitejše raziskave pri posameznih kaznivih dejanjih pa lahko utemeljeno sklepamo, da se kazni gibljejo na spodnjem robu (Plesničar in Jankovič, 2022)

Pogojnih obsodb je bilo nekoliko več kot zapornih kazni. Prevladujoč delež predstavlja kategorija z določeno zaporno kaznijo v dolžini od šestih mesecev do enega leta – tovrstne

Tabela 2: Sankcije za vsa izbrana spolna kazniva dejanja 2014–2020 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**39**	**39**	**40**	**28**	**22**	**26**	**13**	**207**
> 10 let	1	2	0	0	0	0	0	3
2–10 let	14	16	18	9	13	1	4	75
1–2 leti	12	9	5	8	9	5	4	52
6 mes.–1 leto	11	10	7	7	2	6	5	48
3–6 mes. zapora	1	2	1	2	0	2	0	8
2–3 mes. zapora	0	0	0	2	0	0	0	2
Pogojna obsodba – skupaj	**41**	**32**	**29**	**33**	**35**	**28**	**13**	**211**
1–2 leti	10	12	13	12	8	8	5	68
6 mes.–1 leto	26	14	10	17	23	20	6	116
3–6 mes.	4	4	6	3	4	0	2	23
< 30 dni	0	0	0	1	0	0	0	1
Varnostni ukrepi – skupaj	**2**	**2**	**3**	**5**	**2**	**2**	**0**	**16**
Obvezno psih. zdravljenje v zavodu	1	0	0	1	0	1	0	3
Obvezno psih. zdravljenje na prostosti	1	2	3	4	2	1	0	13
Skupaj	**82**	**73**	**72**	**66**	**59**	**56**	**26**	**434**

sankcije so bile v obravnavanem obdobju izrečene 116-krat, z vrhom v letu 2014 – 26 izrečenih pogojnih obsodb).

V vsakem izmed let 2014, 2015, 2018 in 2019 sta bila izrečena po dva varnostna ukrepa. V vseh opisanih primerih gre za obvezno psihiatrično zdravljenje, ki pa se v večini primerov izvaja na prostosti.

Predvsem je z grafa tako jasno, da gre v obravnavanem obdobju za konstanten upad vseh oblik sankcioniranja, deleži pa ostajajo pretežno podobni.

Graf 6 prikazuje število izrečenih sankcij po dolžini za vsako posamično leto v obravnavanem obdobju. V skladu z legendo odtenki stolpcev prehajajo od najstrožje sankcije (več kot 10 let zapora) z najtemnejšim senčenjem proti najlažjim

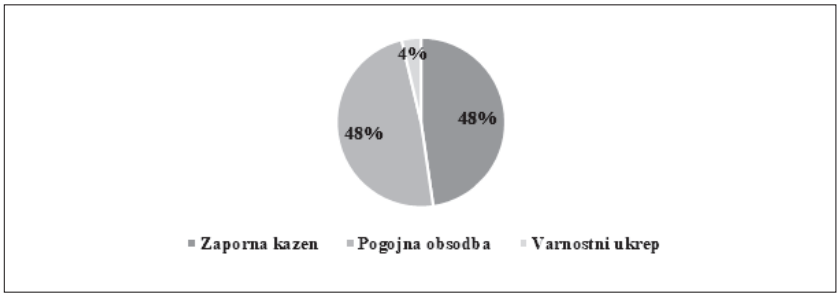

Graf 4: Deleži izrečenih sankcij za vsa obravnavana kazniva dejanja 2014–2020 (SURS, n. d.)

Graf 4 nazorno prikaže deleže posameznih vrst izrečenih sankcij. Medtem ko delež izrečenih varnostnih ukrepov predstavlja zanemarljiv del sankcioniranja, sta deleža izrečenih kazni zapora in pogojnih obsodb praktično enaka.

izrečenim sankcijam (pogojna obsodba z določeno dobo v trajanju manj od 30 dni), ki so senčene najsvetleje. Vidimo, da so vrhovi števila izrečenih pogojnih obsodb v višini med 1 in 2 letoma v letih 2014, 2018, 2019 in tudi 2017 precej višji od

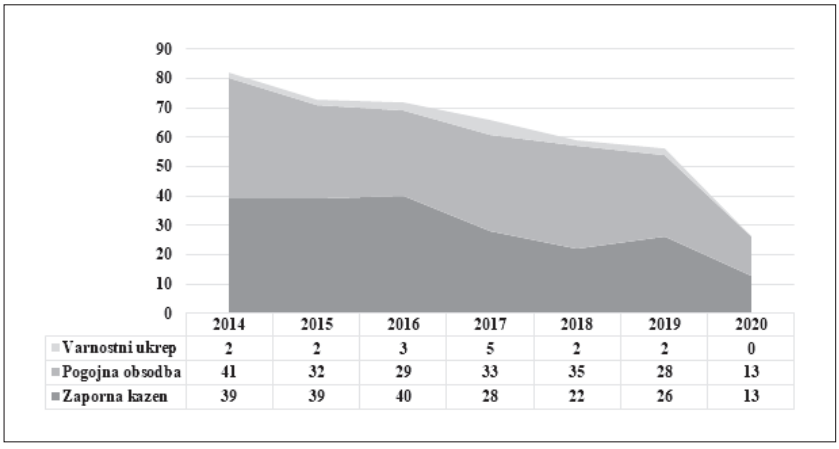

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Varnostni ukrep	2	2	3	5	2	2	0
Pogojna obsodba	41	32	29	33	35	28	13
Zaporna kazen	39	39	40	28	22	26	13

Graf 5: Deleži izrečenih sankcij za vsa obravnavana kazniva dejanja 2014–2020 (SURS, n. d.)

Na grafu 5 (in vseh nadaljnjih grafih z enako vsebino pri drugih kaznivih dejanjih) polje z najtemnejšim odtenkom predstavlja število izrečenih zapornih kazni, polje s svetlejšim odtenkom število izrečenih pogojnih obsodb, najsvetleje osenčena površina pa število izrečenih varnostnih ukrepov.

tistih pri izrečenih kaznih zapora. To (upoštevaje podobnost obeh deležev v skupnem seštevku) pomeni, da so v primerih, ko je izrečena kazen zapora, kazni bolj porazdeljene med različne kategorije, pri pogojnih obsodbah pa sodišča pogosteje posegajo po ustaljenih dolžinah (Dhami et al., 2020).

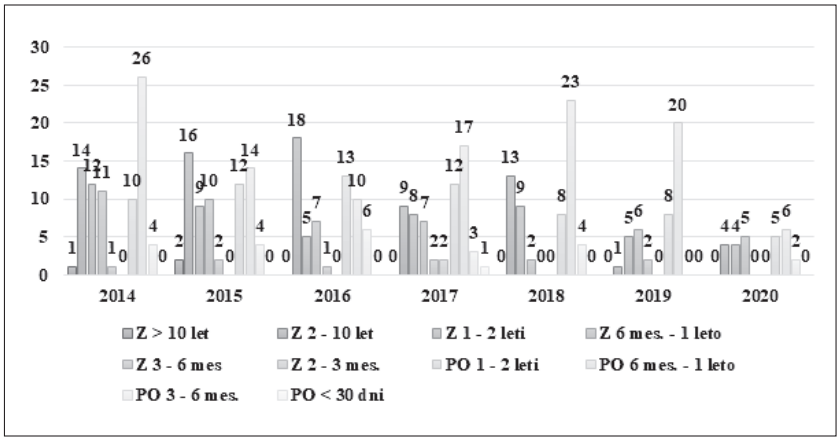

Graf 6: Število izrečenih sankcij po dolžini za posamično leto, 2014–2020 (SURS, n. d.)

5.3 Posilstvo

Tabela 3 prikazuje sankcije, ki so bile izrečene za kaznivo dejanje posilstva (v vseh modalitetah) v obravnavanem obdobju.

Z vidika trajanja izrečenih sankcij v sklopu zapornih kazni prevladujeta kategoriji od enega do dveh let zapora (19 izrečenih kazni) in od šest mesecev do enega leta zapora (17). Zgolj enkrat je bila izrečena zaporna kazen v trajanju več kot deset let. Z vidika števila izrekov zapornih kazni po posamičnih letih v obravnavanem obdobju navzgor izstopa predvsem leto 2015, ko so sodišča izrekla 15 kazni zapora, kar je skoraj dvakrat več kot v letih 2014, 2016 in 2017, ko je bilo izrečenih po osem zapornih kazni. Od leta 2018 naprej zaznamo pomemben padec števila zapornih kazni.

Tabela 3: Sankcije za kazniva dejanja posilstva 2014–2020 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**8**	**15**	**8**	**8**	**3**	**3**	**3**	**48**
> 10 let	0	1	0	0	0	0	0	1
2–10 let	2	4	0	0	1	1	0	8
1–2 leti	4	4	5	3	2	1	0	19
6 mes.–1 leto	1	5	3	4	0	1	3	17
3–6 mes. zapora	1	1	0	1	0	0	0	3
Pogojna obsodba – skupaj	**4**	**4**	**2**	**4**	**3**	**6**	**2**	**25**
1–2 leti	2	3	0	3	0	1	2	11
6 mes.–1 leto	2	1	2	1	3	5	0	14
Varnostni ukrepi – skupaj	**1**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**	**0**	**3**
Obvezno psih. zdravljenje v zavodu	1	0	0	0	0	0	0	1
Obvezno psih. zdravljenje na prostosti	0	0	0	0	1	1	0	2
Skupaj	**13**	**19**	**10**	**12**	**7**	**10**	**6**	**76**

Iz prikazanih podatkov lahko razberemo, da pri kaznivih dejanjih posilstva (pričakovano) prevladujejo zaporne kazni. Teh je bilo izrečenih 48, kar je skoraj dvakrat več kot pogojnih obsodb, ki so jih sodišča izrekla v 25 primerih. Zaporna kazen je bila tako izrečena v 63 odstotkih vseh primerov, pogojna obsodba v 33 odstotkih, varnostni ukrepi pa predstavljajo 4-odstotni delež.

Delež pogojnih obsodb je v obravnavanem obdobju skoraj pol manjši od izrečenih kazni zapora. Z vidika dolžine določene dobe v tem sklopu najdemo zgolj dve (najstrožji) kategoriji – od enega do dveh let in od šestih mesecev do enega leta določene dobe.

V obravnavanem obdobju so bili skupaj izrečeni trije varnostni ukrepi obveznega psihiatričnega zdravljenja.

Iz časovne razporeditve sankcij na grafu 8 lahko razberemo, kako so se spreminjali deleži posameznih sankcij. Pomembnih zaključkov pa na tej podlagi žal ne moremo delati, saj gre za premajhne absolutne številke, da bi njihovo spreminjanje lahko pomenilo statistično pomembna odstopanja. Tako je šlo v letu 2019 morda samo za anomalijo, do katerih pri kaznivih dejanjih gotovo prihaja.

Graf 8 prikazuje dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb, in sicer po istem vzoru kot že omenjen tovrstni graf – odtenki senčenja prehajajo od najstrožje sankcije, ki so senčene najtemneje proti najlažjim sankcijam, ki so prikazane z (naj)svetlejšimi odtenki.

Če skrbno pogledamo dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb, vidimo, da je težišče dolžin izrečenih zapornih kazni v kategorijah do dve leti zapora. Pri pogojnih obsodbah se dolžine določenih dob razporedijo med kategoriji pol do enega leta ter enega do dveh let (graf 9).

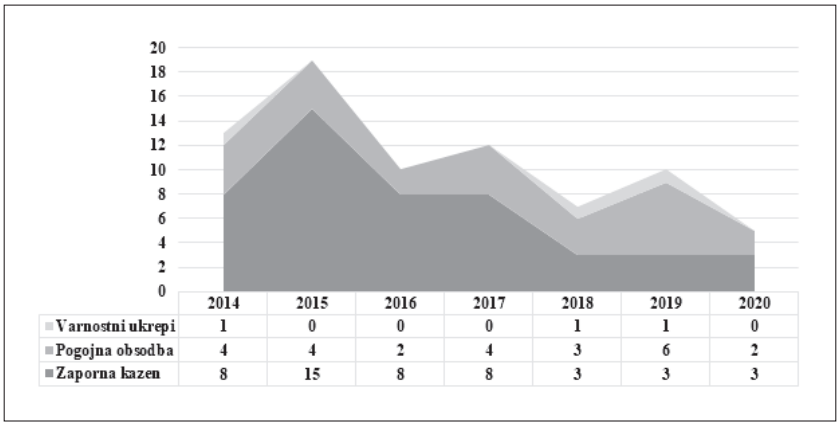

Graf 7: Delež izrečenih sankcij za kazniva dejanja posilstva po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

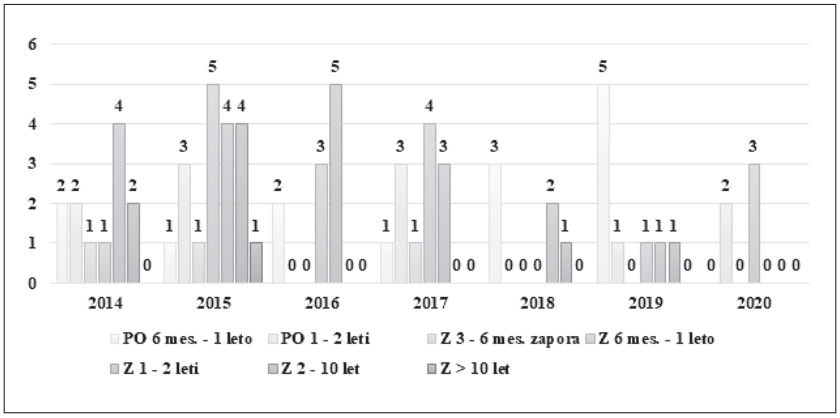

Graf 8: Dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb za kazniva dejanja posilstva po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

Vsi opisani podatki se nanašajo na celoten 170. člen, torej na vse tri modalitete, ki jih je zajemal pred novelo KZ–1H (2021). V resnici gre pretežno za primere, ki so bili obravnavani po prvem odstavku.

Primerov, v katerih je bila kazen izrečena po drugem odstavku 170. člena je bilo v vseh obravnavanih letih le 4. Pri sankcijah vidimo, da pogojnih obsodb v teh primerih ni (zakonski specialni minimum je tri leta), zaporne kazni pa so se po razdelkih SURS razporedile med tri različne intenzitete. Samo v enem primeru je kazen presegla dve leti zapora, v nobenem pa 10 let zapora (zakonski maksimum je 15 let).

Edini primer, ko je bila izrečena zaporna kazen v dolžini 10 let, je bil tako odločen po prvem odstavku 170. člena, kar torej predstavlja najhujšo možno kazen za to modaliteto. Pri kaznivih dejanjih po drugem odstavku so razen v enem primeru vse sankcije izrečene pod zakonskim minimumom.

Še manj je primerov, kjer bi bila kazen izrečena po tretjem odstavku 170. člena. Tak primer je bil samo en, in sicer v letu 2014, izrečena pa je bila kazen zapora od 6 mesecev do enega leta zapora.

5.4 Spolno nasilje

Tabela 4 prikazuje sankcije, ki so bile izrečene za kaznivo dejanje spolnega nasilja v obravnavanem obdobju.

primeru kaznivega dejanja posilstva. Delež zapornih kazni se namreč giblje okoli polovice izrečenih pogojnih obsodb. Slednje so bile tako v obravnavanem obdobju izrečene vsega skupaj 53-krat, medtem ko so sodišča zaporne kazni izrekle skupaj 26-krat. Tu je jasna obratna slika, kot smo jo videli pri kaznivem dejanju posilstva. V skupnem tako s 64 odstotki prevladujejo pogojne obsodbe, zaporne kazni pa predstavljajo 32-odstotni delež. Varnostni ukrepi (zopet) obsegajo 4 odstotke vseh sankcij.

Zaporne kazni so relativno enakomerno razporejene med različne kategorije, glavnino pa predstavljajo kazni v dolžini do dveh let.

Od skupno 53 izrečenih pogojnih obsodb njihovo število doseže vrh v letu 2014, ko so jih sodišča prisodila 12-krat. Glede same dolžine določenih dob pri pogojnih obsodbah močno prevladuje kategorija od šest mesecev do enega leta. Teh je bilo skupaj izrečenih 34, kar je trikrat več od ostalih kategorij.

V obravnavanem obdobju so bili izrečeni štirje varnostni ukrepi obveznega psihiatričnega zdravljenja, psihiatrično zdravljenje je v vseh primerih potekalo na prostosti.

Iz časovne razporeditve podatkov o deležih sankcij na grafu 9 lahko razberemo, da se ta delež skozi obravnavano

Tabela 4: Sankcije za kazniva dejanja spolnega nasilja 2014–2020 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**5**	**5**	**4**	**5**	**2**	**4**	**1**	**26**
2–10 let	1	1	2	1	1	0	0	6
1–2 leti	1	2	0	2	1	2	1	9
6 mes.–1 leto	3	1	1	1	0	1	0	7
3–6 mes. zapora	0	1	1	1	0	1	0	4
Pogojna obsodba – skupaj	**12**	**8**	**3**	**6**	**10**	**8**	**6**	**53**
1–2 leti	2	1	0	3	2	2	1	11
6 mes.–1 leto	9	5	2	3	6	6	3	34
3–6 mes.	1	2	1	0	2	0	2	8
Varnostni ukrep – skupaj	**0**	**1**	**2**	**1**	**0**	**0**	**0**	**4**
Obvezno psih. zdravljenje na prostosti	0	1	2	1	0	0	0	4
Skupaj	**17**	**14**	**8**	**12**	**12**	**12**	**7**	**82**

V tem primeru je razmerje med zapornimi kaznimi in pogojnimi obsodbami skorajda povsem nasprotno kot v

obdobje spreminja. Pri tem najbolj izstopa leto 2016: medtem ko je v preostalih letih pogojna obsodba prevladovala, je bila

v letu 2016 pogosteje izrečena zaporna kazen kot pogojna obsodba. Šlo je tudi za pomemben padec skupnega števila primerov, ki pa je očitno bil ali dejanska ali statistična anomalija,[5] saj je delež v naslednjih letih znova zrasel.

Tudi pri tem kaznivem dejanju prikazane sankcije v glavnem zajemajo kazniva dejanja po prvem odstavku, torej v osnovni modaliteti. V celotnem obdobju je bilo izrečenih samo pet sankcij za kaznivo dejanje v obliki iz drugega

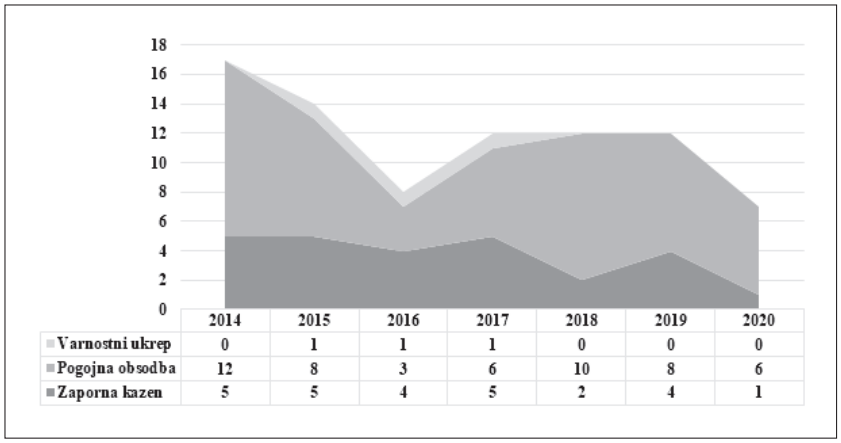

Graf 9: Delež izrečenih sankcij za kazniva dejanja spolnega nasilja po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

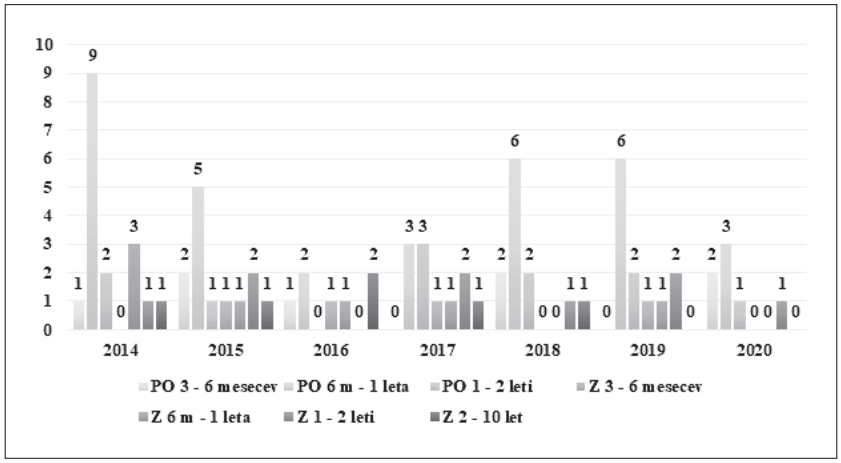

Graf 10: Dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb za kazniva dejanja spolnega nasilja po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

Iz grafa 10 lahko razberemo, da je težišče izrečenih kazenskih sankcij na pogojnih obsodbah, ki se po dolžini največkrat umestijo v kategorijo od 6 mesecev do 1 leta. Sledijo jim pogojne obsodbe v trajanju od 1 do 2 let.

odstavka 171. člena in samo tri za dejanje v obliki iz tretjega odstavka 171. člena.

V primerih kaznovanih po drugem odstavku so bile izrečene štiri zaporne kazni, po dve v dolžini med dvema in desetimi leti ter med enim in dvema letoma. V petem primeru je sodišče določilo pogojno obsodbo z določeno dobo v višini od enega do dveh let.

[5] V letu 2016 je SURS prešel na avtomatizirano pridobivanje podatkov s sodišč in v začetnem obdobju je bilo s tem kar nekaj težav. SURS je sicer za začetna leta izdal popravke in v tabelah so objavljeni tako popravljeni podatki.

V primerih kaznovanih po drugem odstavku so bile izrečene štiri zaporne kazni, po dve v dolžini med dvema in desetimi leti ter med enim in dvema letoma. V petem primeru je sodišče določilo pogojno obsodbo z določeno dobo v višini od enega do dveh let.

V primerih kaznovanih po tretjem odstavku je sodišče izreklo eno zaporno kazen v dolžini od treh do šestih mesecev. Pogojni obsodbi sta bili ena v dolžini enega do dveh let, druga v dolžini šestih mesecev do enega leta.

5.5 Spolna zloraba slabotne osebe

Tabela 5 prikazuje sankcije, ki so bile v obravnavanem obdobju izrečene za kaznivo dejanje spolne zlorabe slabotne osebe. V tem primeru gre za kaznivo dejanje, o katerem so sodišča odločala najredkeje – skupno je bilo izrečenih le 34 sankcij. Tudi v tem primeru prevladujejo pogojne obsodbe, ki so jih sodišča izrekla 20-krat, medtem ko so bile kazni zapora izrečene 12-krat. Pogojnih obsodb je bilo tako 59 odstotkov, 34 odstotkov pa je bilo zapornih kazni.

Glede izrečenih pogojnih obsodb lahko rečemo, da je trend padanja števila izrekov nekoliko bolj enakomeren kot pri izrečenih zapornih kaznih. Z izjemo leta 2016, ko je bila izrečena zgolj ena, se število teh sankcij giblje od šest v letu 2014 skozi štiri v letih 2015 in 2017, tri v letu 2018 in končno v vsakem izmed zadnjih dveh let obravnavanega obdobja po ena. Z vidika dolžine določene dobe prevladuje kategorija od šestih mesecev do enega leta (največ, 5, obsodb v letu 2014), sledi pa ji kategorija od enega do dveh let (v letih 2017 in 2018 po dve, v preostalih letih pa po ena – z izjemo 2020, ko izreka tovrstne sankcije ni bilo).

Varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja je bil izrečen dvakrat – obakrat v letu 2017. V enem primeru je šlo za zdravljenje na prostosti, v drugem pa za zdravljenje v zavodu.

Iz časovne razporeditve deležev sankcij na grafu 11 lahko razberemo, da so se ob izrazitem trendu upadanja števila obravnavanih primerov razmerja med izrečenimi pogojnimi obsodbami in zapornimi kaznimi le nekoliko spreminjala.

Tabela 5: Sankcije za kazniva dejanja spolne zlorabe slabotne osebe 2014–2019 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**4**	**2**	**4**	**1**	**0**	**0**	**1**	**12**
2–10 let	2	0	1	0	0	0	0	3
1–2 leti	1	1	2	1	0	0	1	6
6 mes.–1 leto	1	1	1	0	0	0	0	3
Pogojna obsodba – skupaj	**6**	**4**	**1**	**4**	**3**	**1**	**1**	**20**
1–2 leti	1	1	1	2	2	1	0	8
6 mes.–1 leta	5	3	0	2	1	0	1	12
Varnosti ukrep – skupaj	**0**	**0**	**0**	**2**	**0**	**0**	**0**	**2**
Obvezno psih. zdravljenje v zdravstvenem zavodu	0	0	0	1	0	0	0	1
Obvezno psih. zdravljenje na prostosti	0	0	0	1	0	0	0	1
Skupaj	**10**	**6**	**5**	**7**	**3**	**1**	**2**	**34**

Trend izrekanja sankcij za kaznivo dejanje spolne zlorabe slabotne osebe je v obravnavanem obdobju v povprečju padajoč (z manjšim odstopanjem v letu 2017).

V sklopu izrečenih kazni zapora vidimo, da prevladuje kategorija od enega do dveh let.

Zaradi majhnega števila primerov te razlike niso statistično pomembne.

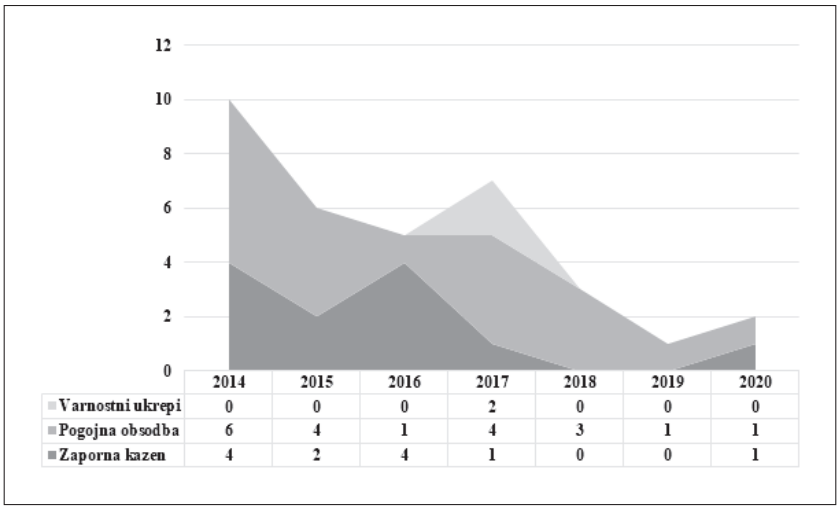

Graf 11: Delež izrečenih sankcij za kazniva dejanja spolne zlorabe slabotne osebe po letih, 2014–2020 (SURS, n. d.)

Če skrbno pogledamo dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb na grafu 12, vidimo, da prevladujejo pogojne obsodbe v kategoriji od 6 mesecev do 1 leta. Težišče dolžin izrečenih zapornih kazni je v kategoriji od 1 do 2 let zapora.

5.6 Spolni napad na osebo, mlajšo od 15 let

Nekoliko drugačno je število obsodb oziroma izrečenih sankcij pri 173. členu KZ–1, torej za kaznivo dejanje spolnega

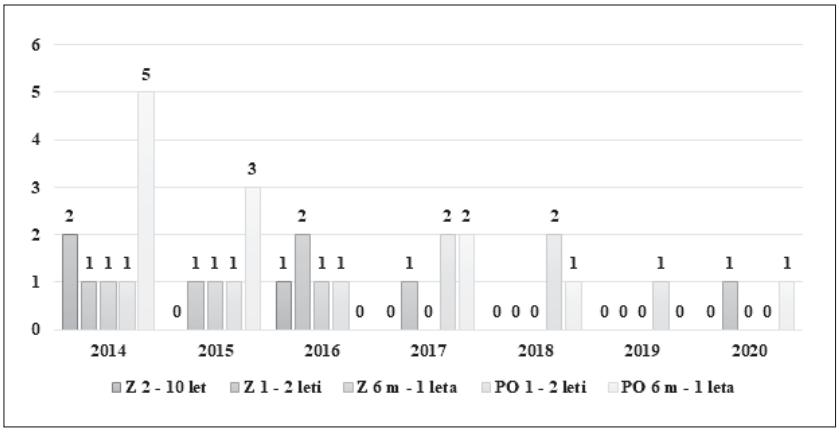

Graf 12: Dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb za KD spolne zlorabe slabotne osebe 2014–2020 (SURS, n. d.)

V celotnem obdobju je sodišče samo v enem primeru presojalo kaznivo dejanje po drugem odstavku 172. člena. V primeru te privilegirane oblike je bila izrečena pogojna obsodba z določeno dobo od treh do šestih mesecev zapora.

napada na osebo, mlajšo od 15 let. Tu so sodišča izrekla pomembno več sankcij kot v primerih prejšnjih treh.

Tabela 6: Sankcije za kazniva dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, 2014–2020 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**22**	**17**	**24**	**14**	**17**	**19**	**8**	**121**
> 10 let	1	1	0	0	0	0	0	2
2–10 let	9	11	15	8	9	12	4	68
1–2 leti	6	2	7	2	6	2	2	27
6 mes.–1 leto	6	3	2	2	2	4	2	21
3–6 mes. zapora	0	0	0	0	0	1	0	1
2–3 mes. zapora	0	0	0	2	0	0	0	2
Pogojna obsodba – skupaj	**18**	**16**	**23**	**19**	**19**	**13**	**4**	**112**
1–2 leti	5	7	12	4	4	4	2	38
6 mes.–1 leto	10	7	6	11	13	9	2	58
3–6 mes.	3	2	5	3	2	0	0	15
< 30 dni	0	0	0	1	0	0	0	1
Varnostni ukrepi – skupaj	**1**	**1**	**1**	**2**	**1**	**1**	**0**	**7**
Obvezno psih. zdravljenje v zdravstvenem zavodu	0	0	0	0	0	1	0	1
Obvezno psih. zdravljenje na prostosti	1	1	1	2	1	0	0	6
Skupaj	**40**	**34**	**48**	**35**	**37**	**32**	**12**	**241**

Iz tabele 6 razberemo, da je za omenjeno kaznivo dejanja vsega skupaj izrečenih skoraj trikrat več sankcij kot za kaznivo dejanje spolnega nasilja (teh je bilo skupaj 82), nekaj več kot trikrat več kot v primeru kaznivega dejanja posilstva (76) in kar sedemkrat več kot za kaznivo dejanje spolne zlorabe slabotne osebe (34 izrekov sankcij).

Števili zapornih kazni in pogojnih obsodb sta si podobni. Zaporna kazen je bila izrečena v 51 odstotkih zadev, medtem ko je bila pogojna obsodba izrečena v 47 odstotkih primerov. Ta podatek je nekoliko presenetljiv, saj je kar v treh od štirih modalitet tega kaznivega dejanja specialni minimum postavljen na 3 leta zapora, kar naj bi onemogočilo izrek pogojne obsodbe. Res je, da je precejšen delež pogojnih obsodb (35) bi izrečen za kazniva dejanja iz četrtega odstavka, a kljub temu jih je bila večina očitno določena za ostale, v zakonu strožje obravnavane modalitete. Delež varnostnih ukrepov je v tem primeru nekoliko nižji kot v prejšnjih – znaša 2 odstotka, medtem ko se je pri prejšnjih kaznivih dejanjih gibal med 4 odstotki in 6 odstotki.

Z vidika trenda naraščanja oziroma upadanja izrečenih sankcij je v tem primeru situacija bolj razgibana kot v primerih prejšnjih kaznivih dejanj. Če smo prej ugotavljali, da je trend števila obsodb oziroma izrekov sankcij v obravnavanem obdobju padajoč, je tu z izjemo leta 2020 število veliko bolj enakomerno in se giblje okoli 20 primerov na leto (s pomembnejšim padcem v letu 2017).

V sklopu zapornih kazni je najštevilčnejša kategorija od dveh do desetih let zapora. Takšnih kazni je bilo 68, število po posamičnih letih v obravnavanem obdobju pa se giblje od štiri v letu 2020 do 15 v letu 2016. Najstrožji kazni v kategoriji nad deset let sta bili izrečeni v dveh primerih, obe v začetku obravnavanega obdobja.

Tudi tu je bila glavnina pogojnih obsodb v kategorijah, ki zajemata med pol in dvema letoma določene dobe.

Sodišča so vsega skupaj izrekla sedem varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja, pri čemer prevladuje zdravljenje na prostosti – za to obliko varnostnega ukrepa so se sodišča odločila vselej, razen enkrat v letu 2019, ko je bilo odrejeno obvezno psihiatrično zdravljenje v zdravstvenem zavodu.

Časovna razporeditev podatkov na grafu 13 pokaže, da je razmerje med zapornimi kaznimi in pogojnimi obsodbami skozi celotno obdobje precej enakomerno, izjemo predstavlja leto 2020, ko se je izrazito obrnilo v prid zapornim kaznim.

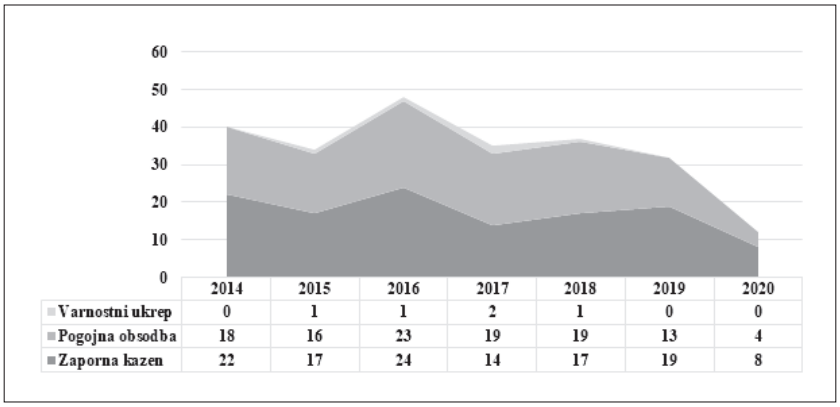

Graf 13: Delež izrečenih sankcij za kazniva dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

V grafu 14 so prikazane dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb. Težišče dolžin izrečenih zapornih kazni je v kategoriji od 2 do 10 let zapora, kar je pomembno višje kot pri ostalih kaznivih dejanjih.

Takšna razporeditev pojasni tudi nekoliko strožjo kaznovalno sliko pri tem kaznivem dejanju, saj je tretji odstavek 173. člena kvalificirana oblika, za katero je zagrožena kazen v strožjem razponu, delež tovrstnih modalitet pa je večji kot

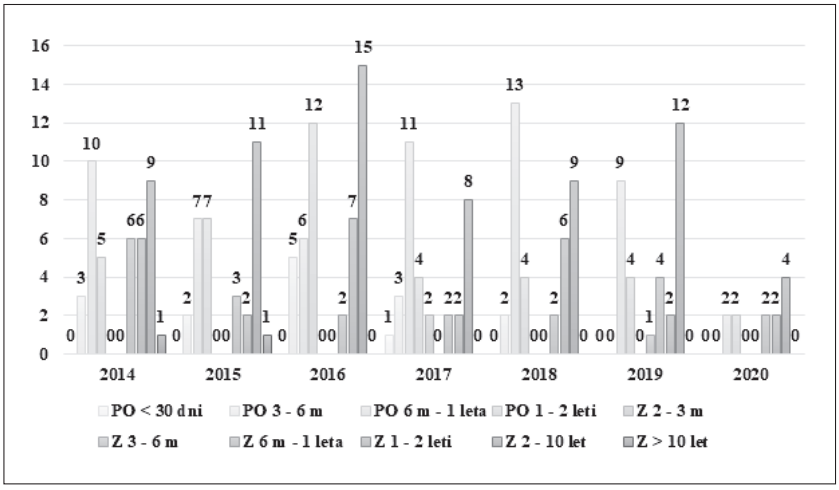

Graf 14: Dolžine zapornih kazni in pogojnih obsodb za kazniva dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, po letih 2014–2020 (SURS, n. d.)

Pri 173. členu je razporeditev sankcij med različne modalitete kaznivega dejanja veliko bolj razgibana. Sankcije so namreč v večjem številu razporejene med kazniva dejanja po prvem, tretjem in četrtem odstavku, kot izhaja z grafa 15.

pri ostalih kaznivih dejanjih. Kot rečeno, so pri tem kaznivem dejanju tudi specialni minimumi višji.

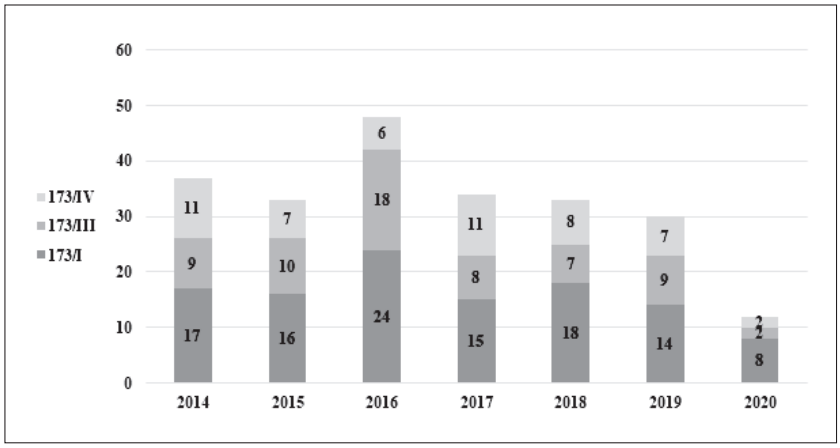

Graf 15: Razporeditev obsojenih storilcev po prvem, tretjem in četrtek odstavku 173. člena – kazniva dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, 2014–2020 (SURS, n. d.)

Tabela 7: Sankcije za KD spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, po tretjem odstavku 2014–2020 (SURS, n. d.)

GLAVNA KAZEN	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σ
Zaporna kazen – skupaj	**7**	**7**	**11**	**4**	**5**	**9**	**1**	**44**
> 10 let	0	1	0	0	0	0	0	1
2–10 let	4	5	8	3	2	7	1	30
1–2 leti	2	1	2	0	2	1	0	8
6 mes.–1 leto	1	0	1	1	1	1	0	5
Pogojna obsodba – skupaj	**2**	**3**	**7**	**4**	**2**	**0**	**1**	**19**
1–2 leti	0	1	6	3	2	0	1	13
6 mes.–1 leto	2	2	1	1	0	0	0	6
Skupaj	**9**	**10**	**18**	**8**	**7**	**9**	**2**	**63**

Podrobna tabela (tabela 7), ki zajema samo tretji odstavek 174. člena, pokaže, da je kaznovalna slika tu nekoliko bolj zaostrena – delež zapornih kazni je pomembno višji. Kljub temu pa zaznamo, da so kazni zapora, ki se izrekajo, pretežno pod specialnim minimumom in da prihaja v nezanemarljivem deležu tudi do izrekanja pogojnih obsodb.

6 Razprava in zaključek

Po predstavljenih podatkih analize lahko izhodiščno zapišemo, da so kaznovalni okviri, ki jih je zakon določal (oz. jih določa) za obravnavana kazniva dejanja, skladno s slovenskim sistemom precej široki (Plesničar, 2013a). Zakonodajalec se je torej ob urejanju področja zavedal, da že sama narava kaznivih dejanj in izredno široka paleta nians posegov v varovane dobrine ob odločanju o sankciji zahtevata skrben premislek, iz katerega lahko izhajajo zelo različne kazni. To sicer pomeni, da zajeten del bremena odločanja o stopnji posega v varovano dobrino – in posredno na neki način tudi o sami (normativni) vrednosti dobrine – prelaga na sodišče, vendar je hkrati s tem tudi polje, ki ga ima sodišče na voljo za individualizacijo sankcije, široko.

Strukturiranje posameznih modalitet, predvsem pri kaznivem dejanju spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, sicer kaže na zakonodajalčevo željo usmerjati kaznovanje, predvsem zaradi višjega specialnega minimuma v smeri strožjih sankcij oz. odprave pogojnih obsodb. A kot kaže, se v praksi ne odvija vse tako, kot si je zamislil zakonodajalec.

Upoštevaje zgornje prikaze lahko namreč ugotavljamo naslednje: 1) delež pogojnih obsodb je glede na težo kaznivega dejanja relativno velik; in 2) izrečene sankcije so relativno nizke.

Kot smo videli, je delež izrečenih zapornih kazni v povprečju za vsa štiri obravnavana kazniva dejanja (približno) enak deležu pogojnih obsodb – takšno razmerje je opaziti tudi v primeru spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let (razen v primeru kvalificirane oblike), pri spolnem nasilju in spolni zlorabi slabotne osebe pa znaša približno polovico deleža pogojnih obsodb. Pomembno manjši je zgolj pri kaznivem dejanju posilstva.

Za tehtno oceno tega dejstva zgolj statistični podatki ne zadoščajo. Za to bi bila potrebna temeljita kvalitativna analiza primerov, ki se glede na zgoraj prikazane podatke zdi naravnost nujna. Zavedajoč se, da je kaznovalna slika v slovenskem prostoru (k sreči) blaga (Plesničar in Drobnjak, 2019), se zdi smiselna preverba s primerljivimi kaznivimi dejanji. Tu se pokaže, da je delež pogojnih obsodb pri spolnih kaznivih dejanjih relativno visok tudi v primerjavi z nekaterimi drugimi kaznivimi dejanji, za katera zakon predpisuje podoben ali enak kaznovalni okvir. Tako na primer v primeru kaznivega dejanja ropa, za katerega je predpisana kazen od enega do 15 let zapora, delež pogojnih obsodb znaša 26,9 odstotkov, v primeru kaznivega dejanja hude telesne poškodbe pa je ta delež zgolj 10,5-odstotni (Plesničar in Jankovič, 2022). V obeh primerih, še posebej pa v drugem, sta deleža nižja kot pri spolnih kaznivih dejanjih.

Del odgovora na vprašanje, zakaj je tako, se, menimo, morda skriva v okoliščinah, s katerimi lahko vsaj deloma pojasnimo tudi drugo zgoraj omenjeno izstopanje, torej relativno nizke izrečene kazni. Kot smo videli v predstavljenih rezultatih analize, je največ izrečenih sankcij v kategorijah od enega do dveh let zapora za zaporno kazen in od šestih mesecev do enega leta določene dobe pri pogojnih obsodbah. Izjema je zgolj kaznivo dejanje spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, kjer je v primeru izrečenih zapornih kazni težišče v kategoriji od dveh do desetih let zapora. Izrečene kazni so glede na kaznovalne okvirje torej relativno nizke – celo v primeru spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, kjer je razkorak med normativnim in dejanskim sicer manjši od preostalih obravnavanih kaznivih dejanj.

Razlog morda lahko deloma iščemo v zahtevnosti dokazovanja, s katero se sodišča (pa tudi stranke) srečujejo pri odločanju o kaznivih dejanjih zoper spolno samoodločbo. Odločanje o sankcijah je zahtevna naloga. Ashworth (2015) npr. po opravljenih intervjujih s sodniki ugotavlja, da je za mnoge odločanje o sankciji najzahtevnejši del kazenskega postopka. V primeru odločanja o spolnih deliktih gre za še bolj občutljivo nalogo, saj gre za kazniva dejanja, ki se navadno odvijajo stran od oči morebitnih prič in pogosto ne puščajo fizičnih posledic na telesu. To pomeni, da bo sodišče pri presoji dokazov (pomembnih za kaznovanje) velikokrat razpolagalo zgolj z besedo žrtve proti besedi obtoženca, pri čemer je treba upoštevati tudi, da (sploh večkratno) podoživljanje travmatičnih dogodkov velikokrat vodi v neenotne izpovedbe, kar postopek dokazovanja še dodatno oteži. Položaj sodišča je tako že pri odločanju o obtoženčevi krivdi najmanj nezavidljiv, v primeru odločanja o kazenski sankciji, kjer je treba ugotoviti in upoštevati še vse ostale relevatne okoliščine primera, pa še nekoliko bolj zapleten – v dvomu pa se naša sodišča praviloma zatekajo k milejšemu kaznovanju (Plesničar in Jankovič, 2022).

S tega vidika je tako manj presenetljivo, da je delež pogojnih obsodb npr. v primeru kaznivega dejanja telesne poškodbe toliko nižji – že z vidika izpolnjenosti biti kaznivega dejanja je hudo škodo na zdravju oziroma znatno oslabljen del telesa pač enostavneje dokazati. Ne glede na to pa v tem primeru govorimo o procesnih vprašanjih, ki sama po sebi niso oziroma ne bi smela biti razlog za to, da je večina izrečenih sankcij v spodnjih 20 odstotkih predpisanega kaznovalnega okvira in bolj ali manj vse v spodnji polovici. Jasno je, da so (naj)strožje sankcije namenjene izključno (naj)hujšim kaznivim dejanjem, torej tistim ravnanjem, ki najbolj grobo posegajo v varovane dobrine. Z nizkimi sankcijami *per se* torej ni nič narobe, nasprotno, znanstvene razprave praviloma opozarjajo na nevarnosti prestrogega kaznovanja (Garland, 2001; Kleck in Sever, 2017; Petrovec, 1998; van Rooij in Fine, 2021). Kar je v slovenskem kontekstu nenavadno, je predvsem to, da iz rezultatov analize izhaja, da v primeru (obravnavanih) spolnih deliktov v Sloveniji takšnih (naj)hujših kaznivih dejanj pravzaprav ni.

Delno to drži, pregled kaznivih dejanj po modalitetah nam pokaže, da je kvalificiranih oblik kaznivih dejanj zelo malo. Pa vendar imamo tudi znotraj osnovne in privilegirane oblike kaznivega dejanja širok kaznovalni razpon, namenjen pokritju celotnega razpona življenjskih situacij, v katerih pride do kaznivega dejanja – od blažjih do hujših. Ta je, kot kaže, v veliki meri neizkoriščen.

Umirjena kaznovalna politika je gotovo ena od prednosti našega kazenskopravnega sistema. Primerjalno-pravno smo tako med državami, ki so pri kaznovanju zelo zmerne in niso zapadle v kaznovalni populizem (Flander in Meško, 2013). Podobna slika torej vztraja pri polju spolne kriminalitete, morda celo bolj intenzivno kot pri nekaterih drugih kaznivih dejanjih. Tudi razkorak med normativnim in dejanskim je, kot smo opisali v uvodnem delu prispevka, posledica večfaznega procesa kaznovanja in je kot tak do neke mere normalen pojav. Težave se lahko pojavijo takrat, ko postane razkorak

tako širok, da začne vzbujati dvom – javnosti v delovanje sodstva, v najslabšem primeru pa razhajanje vznikne celo v medsebojnem ravnovesju med samimi vejami oblasti. Dovzetnost za nepremišljene in velikokrat politično motivirane spremembe zakonodaje je v takšnih situacijah precejšnja, tovrstni interesno obarvani (ne)premisleki pa praviloma vodijo v slabitev kaznovalne politike in sistemske čvrstosti (kazenskega) prava, širše gledano pa tudi samega ravnovesja med vejami oblasti.

Gotovo so potrebne nadaljnje študije kaznovalne politike, ki morajo zajeti tako širši statistični vidik kot tudi globlji kvalitativni vidik. To najbrž velja za vsa kazniva dejanja, gotovo tudi za spolna, ki so v javnosti morda najbolj izpostavljena. Samo z boljšim razumevanjem tega, kar trenutno imamo, bomo lahko ugotavljali, kaj bi bilo morda dobro imeti.

Literatura

1. Ackerman, A. R., Sacks, M. in Greenberg, D. F. (2012). Legislation Targeting Sex Offenders: Are recent policies effective in reducing rape? *Justice Quarterly*, *29*(6), 858–887.
2. Amirault, J. in Beauregard, E. (2014). The impact of aggravating and mitigating factors on the sentence severity of sex offenders: An Exploration and comparison of differences between offending groups. *Criminal Justice Policy Review*, *25*(1), 78–104.
3. Ashworth, A. (2015). *Sentencing and criminal justice*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Bajda, B., Cesar, A., Gabršček, T., Loknar, M., Menart, J., Pirnat, T. et al. (2018). »*Ne pomeni ne«: Ustreznejša obravnava spolne kriminalitete*. Ljubljana: Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
5. Bavcon, L., Šelih, A., Korošec, D., Ambrož, M. in Filipčič, K. (2013). *Kazensko pravo: Splošni del* (6. izdaja). Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
6. Compston, H. (2006). *King trends and the future of public policy.* London: Palgrave Macmillan.
7. Dhami, M. K., Belton, I. K., Merrall, E., McGrath, A. in Bird, S. M. (2020). Criminal sentencing by preferred numbers. *Journal of Empirical Legal Studies*, *17*(1), 139–163.
8. Flander, B. in Meško, G. (2013). Punitivnost in kaznovalni populizem v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, *64*(4), 330–344.
9. Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford: Oxford University Press.
10. Greenfield, N. (2019). *Legislative approaches to rape in the EU: Overview of EU member states*. Pridobljeno na https://gen–pol.org/wp–content/uploads/2019/05/bibliography.pdf.
11. Hsieh, M.–L., Hamilton, Z. in Zgoba, K. M. (2018). Prison experience and reoffending: Exploring the relationship between prison terms, institutional treatment, infractions, and recidivism for sex offenders. *Sexual Abuse*, *30*(5), 556–575.
12. Jehle, J.–M. (2012). Attrition and conviction rates of sexual offences in Europe: Definitions and Criminal justice responses. *European Journal on Criminal Policy and Research*, *18*(1), 145–161.
13. Jehle, J.–M., Lewis, C., Nagtegaal, M., Palmowski, N., Pyrcak–Gorowska, M., van der Wolf, M. et al. (2021). Dealing with dangerous offenders in Europe. A comparative study of provisions in England and Wales, Germany, the Netherlands, Poland and Sweden. *Criminal Law Forum,* 32, 181–245.
14. Kanduč, Z. (2020). Plenjenje, normativne omejitve in neoliberalizem. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, *71*(1), 5–20.
15. Kazenski zakonik (KZ–1). (2012). *Uradni list RS*, (50/12).
16. Kleck, G. in Sever, B. (2017). *Punishment and crime: The limits of punitive crime control*. London: Routledge.
17. Kolaković–Bojović, M. (2021). Life imprisonment and parole in Serbia – (un)intentioanally missed opportunity. *Journal of Criminology and Criminal Law*, *59*(1), 93–108.
18. Korošec, D. (2008). *Spolnost in kazensko pravo: Od prazgodovine do t. i. modernega spolnega kazenskega prava*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
19. Korošec, D. (2019). *Temeljni izzivi pri preoblikovanju posebnega dela kazenskega prava v Sloveniji*.
20. Petrovec, D. (1998). *Kazen brez zločina: Prispevek k ideologijam kaznovanja*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
21. Plesničar, M. M. (2013a). Odločanje o sankcijah v kontinentalnih pravnih ureditvah. V M. Ambrož, K. Filipčič in A. Završnik (ur.), *Zbornik za Alenko Šelih: Kazensko pravo, kriminologija, človekove pravice* (str. 326–330). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Pravna fakulteta, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
22. Plesničar, M. M. (2013b). The individualization of punishment: Sentencing in Slovenia. *European Journal of Criminology*, *10*(4), 462–478.
23. Plesničar, M. M. (2014). Shielding criminal justice from politics. V P. Cserne (ur.), *The rule of law and the challenges to jurisprudence* (str. 127–137). Pieterlen, Bern: PL Academic Research.
24. Plesničar, M. M. in Ambrož, M. (2019). *Sila, objektivno sposobna streti odpor*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
25. Plesničar, M. M. in Briški, L. (2020). Spreminjanje kaznovanja skozi štiri dimenzije. V R. Salecl (ur.), *Premeščanje mej v kriminologiji in kriminalitetni politiki* (str. 439–480). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
26. Plesničar, M. M. in Drobnjak, M. (2019). Kaznovanje in kaznovalna politika v Sloveniji: Konceptualni premiki in praktične posledice. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, *70*(2), 119–128.
27. Plesničar, M. M. in Jankovič, A. (2022). Kaznovanje spolne kriminalitete: Primer posilstva. V A. Šelih, M. Ambrož in M. M. Plesničar (ur.), *Odzivanje na spolno kriminaliteto: Modeli, spreminjanje in družbeni kontekst* (str. 89–114). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti; Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
28. Pratt, J. (2007). *Penal populism*. London: Routledge.
29. Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (2019) (EVA: 2019-2030-0015). Pridobljeno na https://e-uprava.gov.si/.download/edemokracija/datotekaVsebina/435853?disposition=inline
30. Reyes, I. B. (2003). The epidemic of injustice in rape law: Mandatory sentencing as a partial remedy. *UCLA Women's Law Journal*, *12*(2), 355–378.
31. Rydberg, J., Cassidy, M. in Socia, K. M. (2018). Punishing the wicked: Examining the correlates of sentence severity for convicted sex offenders. *Journal of Quantitative Criminology*, *34*(4), 943–970.
32. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). (n. d.). *Polnoletni obsojenci (znani storilci) po spolu, kaznivem dejanju in glavni kazenski sankciji (tudi pogojno obsojeni), Slovenija, letno*. Pridobljeno na https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1360301S.PX
33. Šelih, A. (2015). Kriminaliteta: pojem, obseg, merjenje. V A. Šelih in K. Filipčič (ur.), *Kriminologija* (str. 237–278). Ljubljana: GV Založba in Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

34. Thomas, T. (2010). European developments in sex offender registration and monitoring. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, *18*(4), 403–416.
35. van Rooij, B. in Fine, A. (2021). *The behavioral code: The Hidden ways the law makes us better or worse*. Boston: Beacon Press.
36. Xella, C. M. (2018) Italian criminal justice system and sexual offending: an overview. *Sexual Offender Treatment*, *13*(1/2). Pridobljeno na http://www.sexual-offender-treatment.org/172.html
37. Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (KZ–1H). (2021). *Uradni list RS*, (95/21).
38. Zhu, G. (2021). European legislators' attitudes toward childhood sexuality from the perspective of age of consent legislation. *European Journal of Criminology*. Pridobljeno na https://doi.org/10.1177/14773708211046195.

Sentencing Sexual Offences in Slovenia

Mojca M. Plesničar, Associate Professor of Criminology and Criminal Law, Institute of Criminology at the Faculty of Law Ljubljana, University of Ljubljana, Slovenia. E–mail: mojca.plesnicar@pf.uni–lj.si

Aleksej Jankovič, Assistant, Institute of Criminology at the Faculty of Law Ljubljana, University of Ljubljana, Slovenia. E–mail: jankovic.aleksej@gmail.com

Lora Briški, Junior Researcher, Institute of Criminology at the Faculty of Law Ljubljana, Doctoral Student, Faculty of Law, University of Ljubljana, Slovenia. E–mail: lora.briski@pf.uni–lj.si

This article analyses the penal policy for sexual offences in Slovenia. The authors examine sentencing for four main sexual offences: rape, sexual violence, sexual abuse of a vulnerable person and sexual assault of a person under 15 years of age. The analysis is carried out at both normative and practical levels. At the normative level, statutory sentencing ranges are adressed and the four offences are placed in the sentencing framework of the Slovenian system, taking into account the changes introduced by an amendment to the Criminal Code (KZ–1H) (2021). At the practical level, data from the Statistical Office of the Republic of Slovenia on convicted adults for the period 2014–2020 are used to examine the sanctions imposed by the courts and the trends over the period under consideration. The authors find that, with the exception of the offence of rape, suspended sentences account for the majority of sanctions and that even in cases where prison sentences are imposed, they do not exceed the bottom third of the sentencing range. Even in those offence types where the legislature has provided for the exclusion of suspended sentences by increasing the special sentencing minimum, the courts in practice, through the institution of extraordinary mitigation, still impose suspended sentences. This approach is in line with Slovenia's generally mild sentencing policy, but it points to a significant gap between normative solutions and what happens in practice.

Keywords: sexual offences, sentencing, penal policy, punishment

UDC: 343.8:343.541